

па кожным заданні адбывалася ў адпаведнасці з нарматыўнымі дакументамі, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Вынікі аналізу сукупнасці дыягнастычных заданняў дазволілі зрабіць вывад аб эфектыўнасці прадстаўленай комплекснай метадыкі навучання арфаграфіі, належным узроўні арфаграфічнай пісьменнасці вучняў эксперыментальных класаў на этапе заканчэння пачатковай школы.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Методика преподавания русского языка в школе : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / М. Т. Баранов [и др.] ; под ред. М. Т. Баранова. – М. : Изд. центр “Академия”, 2000. – 368 с.
2. Антановіч, Н. М. Навучанне арфаграфіі ў пачатковых класах : вучэб.-метадыч. дапам. для настаўнікаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання / Н. М. Антановіч. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2015. – 206 с.
3. Власенков, А. И. Обучение русской орфографии, 5 – 11 классы: для школ с белорусским языком обучения / А. И. Власенков. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск : Народная асвета, 1992. – 222 с.

УДК 372.882

ПРАЦА НАД МАСТАЦКІМ ТВОРАМ ВА ЁМОВАХ ДЫСТАНЦЫЙНАГА НАВУЧАННЯ

Н. У. Антонова

*Навукова-метадычная ўстанова «Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь,
г. Мінск, Беларусь, e-mail: nadejaantonova@mail.ru*

У артыкуле разглядаецца варыянт распрацоўкі зместу працы з літаратурным творам на дыстанцыйных занятках літаратурнага чытання. Паказана магчымая трансфармацыя класічнай метадыкі працы з літаратурным творам ва ўмовах апасродкаванай самастойнай працы вучня з захаваннем навучальнага і развіццёвага эфектаў дзейнасці з мастацкім творам.

Ключавыя словы: літаратурнае чытанне, метадыка працы з мастацкім творам, дыстанцыйнае навучанне.

У адпаведнасці з даручэннем Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь была ажыццёўлена распрацоўка матэрыялаў Адзінага інфармацыйна-адукацыйнага рэсурса для арганізацыі дыстанцыйнага навучання вучняў, якія не могуць наведаць установу адукацыі. Для навучання літаратурнаму чытанню пастаўленую задачу неабходна было выканаць з улікам наступных умоў: апасродкаваная (без кантролю настаўніка) дзейнасць вучня з творам, арганізацыя самакантролю дзейнасці вучня ў працэсе працы з творам, дакладны

пакрокавы інструктаж дзейнасці вучня з улікам хранаметрыі і эрганомікі прапанаванай аднаму вучню дзейнасці, неабходны і дастатковы аб'ём візуальнай і аўдыяльнай інфармацыі, змешчанай на слайдах. Патрабавалася трансфармаваць класічную методыку працы з творам у адпаведнасці з названымі ўмовамі, захаваўшы пры гэтым навучальны і развіццёвыя эфекты ўспрымання і асэнсавання вучнямі мастацкага твора.

Класічная методыка працы з мастацкім творам на ўроках літаратурнага чытання, як вядома, уключае падрыхтоўчую працу перад успрыманням твора, першаснае знаёмства са зместам твора (этап першаснага сінтэзу), аналіз зместу твора ў адзінстве з яго мастацкімі асаблівасцямі, абагульненне і ацэнку падзей і герояў твора, ідэйнай накіраванасці твора (этап другаснага сінтэзу) [1, с.113]. Зыходзячы з методыкі была прапанавана абагуленая схема распрацоўкі зместу відэароліка, на падставе якога арганізоўвалася самастойная праца вучня з мастацкім творам.

У агульнай схеме прадугледжваліся візуальныя і аўдыяльныя элементы інфармацыі. Візуальная інфармацыя змяшчалася непасрэдна на слайдах. Яна складалася з тэкставай інфармацыі (інструкцый і паведамленняў для вучняў, дадатковага вучэбнага матэрыялу ў выглядзе тэкстаў) і ілюстрацый. Асноўныя патрабаванні да візуальнай інфармацыі вызначаліся памерам і колерам шрыфта, аднастайнасцю афармлення па ўсім відэароліку. Візуальная тэкставая інфармацыя падлягала патрабаванням да ажыццяўлення экраннага чытання вучняў [2]. Аўдыяльная інфармацыя, як правіла, дубліравала візуальную тэкставую інфармацыю, асабліва для вучняў 2 класа, у якіх навык чытання яшчэ недастаткова трывалы. Акрамя таго, у распрацоўках відэаролікаў выкарыстоўваліся музычныя творы для стварэння адпаведнага настрою для ўспрымання літаратурнага твора.

Важным аспектам распрацоўкі відэаролікаў па арганізацыі працы над літаратурным творам стала не толькі заяўленая дзейнасць вучня з літаратурным творам у адпаведнасці з патрабаваннямі вучэбнай праграмы, але і арганізацыя адваротнай сувязі з вучнем, самакантролю яго дзейнасці. Значную частку зместу відэароліка склалі правяральныя ўзорныя адказы настаўніка, па якіх вучань даведваўся пра правільнасць уласнага адказу. Такія адказы гучаць праз паўзу пасля адказу вучня і даюць магчымасць ажыццявіць ацэнку яго правільнасці. Безумоўна, нельга выключыць той факт, што вучань можа праслухаць гатовы адказ, але і ў гэтым выпадку навучальная функцыя зместу відэароліка будзе захоўвацца.

У пачатку відэароліка змяшчаліся слайды з назвай раздзела, які вывучаецца, тэмы заняткаў, аўтара і назвы твора(ў). Гэта інфармацыя, а таксама актуальныя задачы заняткаў агучваліся настаўнікам. Задачи заняткаў фармуляваліся па наступнай схеме.

Задача 1. Пазнаёміцца (прачытаць) твор(ы)... і асэнсаваць (усвядоміць, адчуць, зразумець) ... маральны аспект твора. Напрыклад, паважаць старэйшых, слухацца бацькоў, берачы птушак і інш.

Задача 2. Дамінуючае(ыя) чытацкае(ія) ўменне(і), якая(ія) фарміруецца(юцца) у працэсе аналізу твора (зместчаны ў патрабаваннях да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў у вучэбнай праграме).

Задача 3. Від дзейнасці вучняў з творам пасля другаснага сінтэзу (выразнае чытанне, пераказ пэўнага віду, завучванне на памяць, чытанне па ролях і інш.).

У адпаведнасці з метадыкай працы з творам і ўмовамі дыстанцыйнага навучання была распрацавана прыкладная абагуленая схема падачы матэрыялаў відзароліка для модуля па вучэбным прадмеце “Літаратурнае чытанне”. Яна ўключала наступныя элементы.

1. Прывітанне вучню. Аб’яўленне настаўнікам тэмы модуля ў займальнай форме. Агучванне скарачаных і адаптаваных для ўспрымання вучнем задач модуля.

Тэхнічныя магчымасці былі выкарыстаны для разнастайных займальных спосабаў увядзення тэмы: з’яўленне ці дапаўненне асобных слоў тэмы, саптаўленне яе з раскіданых слоў, здагадка пра тэму па малюнках і інш.

2. Падрыхтоўчая гутарка ў праблемна-пошукавым кантэксце, звязаная са зместам твора, разам са слоўнікавай працай.

Матэрыял для гутаркі змяшчаўся на слайдах у выглядзе праілюстраваных пытанняў і заданняў. Па сваім змесце падрыхтоўчая гутарка накіравана на асэнсаванне тэмы твора, арганізуе верагоднаснае праназаванне зместу твора вучнем. У кантэксце падрыхтоўчай гутаркі арганічна ўваходзіць папярэдняя слоўнікавая праца. Для яе адбіраюцца 2–3 словы, без разумення якіх не можа быць асэнсавана галоўная думка твора. Для раскрыцця значэнняў незнаёмых вучням слоў было прапанавана выкарыстоўваць малюнк і тлумачэнні, калі яны не ўскладнены іншымі незразумелымі вучням словамі. Дастаткова часта выкарыстоўваўся пераклад на рускую мову. У словах, адабраных для слоўнікавай працы, абавязкова ставіўся знак націску. Тлумачэнне слоў давалася ў адпаведнасці з кантэкстам твора.

3. Пастаноўка мэтавага пытання. Указанне вучню на спосаб успрымання твора.

Мэтавае пытанне перад чытаннем твора павінна было сканцэнтраваць увагу вучня, накіраваць яго на ўважлівае ўспрыманне твора, даць устаноўку на высокую ступень асэнсаванасці ўспрымання: «Паслухай (ці прачытай) твор і скажы ...». Для арганізацыі дзейнасці вучня па ўспрыманні твора на слайдзе давалася наступная інфармацыя: назва і аўтар твора, знак падручніка, нумары старонак, на якіх зместчаны твор у вучэбным дапаможніку.

У сувязі з яшчэ не трывала сфарміраванымі інфармацыйнымі ўменнямі вучням давалася дакладнае ўказанне па ўспрыманні твора: «Разгарні падручнік на старонцы ..., знайдзі апавяданне/верш/байку... Слухай і сачы па тэксце». Некаторыя творы, якія вылучаліся нескладанай будовай, даступнай лексікай, малой колькасцю сэнсавых частак, прапанаваліся для самастойнага чытання вучнямі.

Пасля ўспрымання твора вучням трэба было адказаць на мэтавае пытанне. Калі пытанне датычылася канкрэтнага зместу, то пасля свайго адказу вучань правяраў яго праз узорны адказ настаўніка.

4. Праверка першаснага ўспрымання твора.

Пытанні па праверцы першаснага ўспрымання, як правіла, змяшчаліся на слайдзе. Пасля кожнага пытання прадугледжвалася паўза і адказ настаўніка. Калі пытанне датычылася індывідуальнай ацэнкі вучнем уласнага ўражання ад твора, то адказ настаўніка не даваўся. У гэтым выпадку ў сувязі з абмежаваным лексічным запасам актыўна прапаноўваліся апорныя словы для пабудовы адказу вучнем.

5. Аналіз зместу твора ў адзінстве з яго мастацкімі асаблівасцямі. Другасны сінтэз.

Пры аналізе зместу твора вучань арыентаваўся на пытанні метадычнага апарату вучэбнага дапаможніка. Інструкцыя ўтрымлівала інфармацыю пра старонку дапаможніка і нумары пытанняў, на якія вучню трэба было адказаць. Пасля кожнага пытання праз паўзу, неабходную для агучвання адказу вучня, прапаноўваліся ўзорныя адказы настаўніка з мэтай арганізацыі самаправеркі. Чытанне твора вучнем, адказ на пытанні аналізу твора, правядзенне слоўнікавай працы па вызначэнні мастацкіх асаблівасцяў твора арганізаваліся таксама праз сістэму дадатковых пытанняў і заданняў, змешчаных на слайдах відэароліка.

Фармулёўка галоўнай думкі твора прадугледжвалася ў адпаведнасці з патрабаваннямі вучэбнай праграмы да гэтага віду чытацкага ўмення. Так, у залежнасці ад класа, прапаноўвалася выбраць прыказку, якая адпавядае галоўнай думцы твора, выбраць адпаведную твору фармулёўку з некалькіх прапанаваных і інш. На гэтым этапе работы актыўна выкарыстоўваліся слайды «Правер сябе» з узорнымі адказамі настаўніка на пытанні.

6. Заданні па падрыхтоўцы да выразнага чытання, пераказу, чытання па ролях, завучвання на памяць.

Для правядзення аднаго з відаў работы з прачытаным творам вучню давалася падрабязная інструкцыя, у якой змяшчаўся алгарытм пакрокавых дзеянняў вучня з творам. Пасля кожнага пункта алгарытма ставіўся знак паўзы, які даваў магчымасць вучню ажыццявіць укаванае дзеянне. Для выкарыстання ў відэароліках былі распрацаваны памяткі па выразным чытанні вершаў, пераказе твора ці яго часткі, чытанні па ролях, завучванні вершаванага твора на памяць з улікам асобых умоў дыстанцыйнай працы вучня.

7. Дадатковыя, як правіла, творчыя заданні да твора.

Звычайна ў відэароліках выкарыстоўваліся дадатковыя заданні, якія прапануе вучэбны дапаможнік, таму інфармацыя слайда скіроўвала вучня на нумар старонкі вучэбнага дапаможніка з гэтым заданнем. Некаторыя дадатковыя заданні распрацоўваліся спецыяльна з улікам дыстанцыйнай формы вучэбнага ўзаемадзеяння.

8. Падвядзенне вынікаў працы з творам.

У завяршэнне працы з творам вучню прапаноўвалася пытанне, накіраванае на ацэнку і асэнсаванне ім маральнай праблематыкі твора. Меркавалася, што гэта будзе не нейкі выхаваўчы вынік у выглядзе маральнай догмы, а пытанне-разважанне («падумаі...», «паразважай, як бы ты зрабіў у гэтай сітуацыі...», «як бы ты паступіў на месцы героя...», «як ты ставішся да такой падзеі...»).

Як бачым, прапанаваная схема працы з мастацкім творам ва ўмовах дыстанцыйнага вучэбнага ўзаемадзеяння забяспечвае паўнавартасную метадычна мэтазгодную працу вучня з творам, яго асобаснае асэнсаванне і выказванне ўласнай чытацкай пазіцыі, фарміраванне чытацкіх уменняў у адпаведнасці з патрабаваннямі вучэбнай праграмы. З дапамогай абагуленай схемы ўдалося захаваць маўленча-камунікатыўную актыўнасць вучня ў працэсе працы з творам, спадарожна фарміраваць у яго інфармацыйныя ўменні.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Львов, М. Р. Методика обучения русскому языку в начальных классах : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2121 «Педагогика и методика нач. обучения» / М. Р. Львов, Т. Г. Рамзаева, Н. Н. Светловская. – М. : Просвещение, 1987. – 415 с.
2. Сметанникова, Н. Н. Стратегический подход к обучению чтению : междисциплинар. проблемы чтения и грамотности / Н. Н. Сметанникова. – М. : Шк. б-ка, 2005. – 509 с.

УДК 373.3.016:514

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ СЕРВИСА LEARNINGAPPS.ORG ДЛЯ РАЗВИТИЯ ГЕОМЕТРИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Е. С. Арланова, В. С. Макаренко

*УО «Могилевский государственный университет имени А. А. Кулешова»,
г. Могилев, Беларусь, e-mail: kafedra_mpm443@mail.ru*

В статье описаны возможности развития геометрического мышления учащихся 1–4 классов с помощью онлайн-сервиса LearningApps.org. Приведены примеры упражнений для развития геометрического мышления.

Ключевые слова: геометрическое мышление, младшие школьники, сервис LearningApps.org.

При обучении математике младших школьников основное внимание уделяется формированию у них арифметических понятий и представлений. При этом следует отметить, что нельзя забывать и о формировании у учащихся I–IV классов геометрического мышления. Всестороннему развитию школьника способствует изучение геометрической и арифметической линий как равноценных.